

Aletta Kemppainen

**ALKUPERÄISKANSAIDENTITEETIN RAKEN-
TUMINEN TEOKSESSA *THE MARROW THIE-
VES***

Postkolonialistisen kirjallisuudentutkimuksen näkökulma
identiteetin rakentumiseen

TIIVISTELMÄ

Aletta Kemppainen: Alkuperäiskansaidentiteetin rakentuminen teoksessa *The Marrow Thieves*
Postkolonialistisen kirjallisuudentutkimuksen näkökulma identiteetin rakentumiseen
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Kirjallisuustieteen tutkinto-ohjelma
Toukokuu 2023

Tässä tutkielmassa perehdyin teoksen *The Marrow Thieves* (2017) identiteetin rakentumiseen luontosuhteen ja kulttuurin kautta. Teoksen analyysissä hyödynnettiin alkuperäiskansakirjallisuuden konventioiden tunnistamista, kuten kieltä ja kerrontatyyliä, sekä niiden yhdistymistä muihin kirjallisuustieteellisiin teorioihin, kuten T. V. Reedin ympäristöoikeudelliseen ekokritiikkiin. Tutkimusaineistona käytin ekokriittisen teorian merkkiteoksia ja perehdyin kattavasti alkuperäiskansakirjallisuuden postkolonialistiseen otteeseen sekä narratiivisiin metodeihin identiteetin rakentamisessa. Nämä teoriat valikoituivat, sillä niiden teemat yhdistyvät selkeästi toisiinsa.

Tämän tutkielman tarkoituksena ei ollut käydä yksityiskohtaisesti läpi alkuperäiskansaidentiteetin kipupisteitä ja identiteetin kokonaisuutta, vaan käsitellä esimerkkiteoksen tuottamien kohtausten kautta päähenkilön identiteetin muotoutumista, jota heijastettiin teorialuvuissa käsitellyyn teoriaan. Valitsin myös sellaista teoriaa, joka tukee analyysia, vaikka se ei ole eksplisiittisesti sidottuna analyysiin käsittelyluvussa. Koen vahvasti, että esimerkiksi postkolonialismin ja neokolonialismin avaaminen on olennaista muun teorian ymmärtämisen kannalta. Olen siis aineistovalinnoillani halunnut tukea lukijaa, sillä ymmärrän aiheen olevan useimpien kokemuspiirin ja tietouden ulkopuolella.

The Marrow Thieves edustaa alkuperäiskansakirjallisuuden alle kuuluvaa nuortenkirjallisuutta, ja se nostaa esiin nuoren kokemuspohjan keskellä ekokatastrofia. Kirja käsittelee kysymyksiä identiteetistä, kasvamisesta ja nuoren paikasta osana vastarintaa. Teoksen teemana on nuoren identiteetin kehittyminen ja tunne yhteisöön kuulumisesta. Kirjan päähenkilö Frenchie tarjoaa näkökulman kulttuurin ja kielen liitokseen, joka muodostaa identiteetin kokonaisuuden.

Avainsanat: alkuperäiskansakirjallisuus, ekokritiikki, postkolonialistinen kirjallisuudentutkimus, YA-kirjallisuus, *The Marrow Thieves*

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Teoria	4
2.1	Ekokritiikki	4
2.1.1	Ekokritiikin kategoriat T. V. Reedin mukaan	5
2.1.2	Postkolonialistinen ekokritiikki	6
2.1.3	Kulttuuriekologia	7
2.2	Alkuperäiskansakirjallisuus	8
2.2.1	Alkuperäiskansakirjallisuuden YA-kirjallisuus	9
2.2.2	Identiteetin rakentaminen	10
2.3	Postkolonialismi ja neokolonialismi	11
3	<i>The Marrow Thieves</i> – tapaustutkimus	13
3.1	Luonnon merkitys miljöönä	13
3.2	Frenchien identiteetin rakentuminen nomadina	15
3.3	Kerrontatyylin merkitys alkuperäiskansaidentiteetin tuomisessa lukijalle	17
4	Johtopäätökset	20
	Lähteet	21

1 Johdanto

Tutkimukseni keskittyy alkuperäiskansakirjallisuuden ja ekokritiikin sidokseen, jota käsittelem kohdeteoksen, *The Marrow Thievesin*, kautta. Tutkimuskysymyksenä minulla onkin, millä tavoin ekokriittinen ajattelu on erottamaton osa alkuperäiskansaidentiteettiä ja miten miljöö vaikuttaa kohdeteoksen päähenkilön Frenchien identiteetin vahvistumiseen. Alkuperäiskansakirjallisuudessa, jossa teemana on usein identiteetti ja yhteisö, alkuperäiskansan kokema sorto nousee esiin usein, mihin liittyy vahvasti elinympäristön ja perinteisten elinkeinojen hävittäminen kolonisaation seurauksena. Oma hypoteesini on, että alkuperäiskansaidentiteettiin kuuluu ekokriittinen katsantokanta, joka perustuu enimmiltä osin alkuperäiskansojen yhteyden tiettyyn alueeseen ja sen luontoon.

Suomessa on tehty hyvin vähän alkuperäiskansakirjallisuustutkimusta. Yleisimpänä tutkimuskohteena ovat olleet Nils Aslak Valkeapään tekstit ja niiden tapa kuvata saamelaisuutta ja Saamenmaata. Tätä tutkimusta on tehnyt Suomessa Hanna Mattila, jonka Tampereen yliopistossa syksyllä 2021 pitämä kurssi saamelaisesta kirjallisuudesta toimi osaltaan inspiraationa tälle tutkimukselle.

Alkuperäiskansakirjallisuutta ovat sellaiset teokset, jotka kirjoitetaan alkuperäiskansayhteisöjen sisäلتä ja joissa nousee esiin alkuperäiskansan kokemuspohja, oli alkuperäiskansa mikä tahansa. Alkuperäiskansojen ollessa erilaisia teosten tyyliä eivät myöskään ole yhteneväisiä keskenään, mutta ne eroavat valtavirtakirjallisuudesta esimerkiksi kielen tai kerrontarakenteen kautta.

Tutkimuskirjallisuudeksi on valikoitunut Greg Garrardin ekokritiikin teoriaa avaavan teoksen lisäksi useampia teoksia ja artikkeleita liittyen alkuperäiskansakirjallisuuteen. Olen myös valinnut muutamia kohdennettuja artikkeleita avaamaan postkolonialismin ja neokolonialismin merkityksiä.

Kohdeteoksena on Cherie Dimalinen *The Marrow Thieves* -dystopiateos (2017, leipätekstissä *MT*). Cherie Dimaline on metís-kirjailija Kanadan alueelta, mutta hän kieltäytyy kutsumasta

itseään kanadalaiseksi kirjailijaksi osana aktivismiaan alkuperäiskansojen oikeuksien puolesta. *The Marrow Thieves* on hänen tunnetuin teoksensa.

Teoksessa seurataan nuorta Frenchie-nimistä poikaa, joka elää dystooppisessa tulevaisuudessa Pohjois-Amerikan, tarkemmin nykyisen Kanadan, alueella. Kirjan premissinä on valtaväestön unien näkemisen katoaminen. Unien katoaminen yhdistetään ympäristötuhoihin, joita on tehty suurten monikansallisten yritysten toimesta: vesistöt ja maa-alueet ovat muuttuneet myrkyllisiksi teollisen tuotannon seurauksena. Valtaväestöön kuuluvat eivät enää näe unia, mutta huomaavat alkuperäiskansaankuuluvien ihmisten luuydinneesten palauttavan unet. Tämä ajaa alkuperäiskansojen jäsenet luontoon piileskelemään rekrytoijilta, ja perheet ja yhteisöt hajoavat, kun valtion sortotoimet uudelleenaktivoituvat. Kirjan kuvaukset laitoksista nimetään jo kirjan alussa imitoineiksi Kanadan koululaitoksista, jotka olivat vastuussa tuhansien alkuperäiskansoihin kuuluneiden lasten pahoinpitelyistä ja tappamisista vuosisatojen ajan¹.

Kun tarttuu vähemmistökulttuurin kirjallisuuteen, tulee noudattaa tiettyä hienotunteisuutta. Osallistuin keväällä 2022 kurssille, jolla käsiteltiin alkuperäisamerikkalaista kirjallisuutta, ja huomasin miten vähäistä tietämys ja ymmärrys alkuperäiskansoista Suomessa on. Alkuperäiskansaankuuluvana joutuu usein opettajan ja advokaatin rooleihin, ja siksi harkitsin pitkään, haluanko tehdä tästä aiheesta oman kandidaatintutkielmani. Päädyin lopulta siihen lopputulokseen, että tutkimukselle on tarvetta, ja tästä on helppo jatkaa kohti maisterintutkintoa. Saamelaisena olisi ollut kulttuurisesti ja kielellisesti helppoa keskittyä saamelaiseen kirjallisuuteen, mutta tunnistin haasteen pitää tieteellistä etäisyyttä johonkin niin henkilökohtaiseen, ja siksi tutkimuskohteeksi valikoitui Cherie Dimalinen *The Marrow Thieves* -dystopia.

Työ on jaettu teoria- ja käsittelyosuuksiin. Teoriaosuudessa avaan keskeisiä käsitteitä ja perehdyn tutkimuskysymyksen kannalta olennaisiin teorioihin ja termeihin. Käsittelyosuudessa sovellan teoriaosuuden huomioita kohdoteokseen ja vastaan tutkimuskysymykseen identiteettistä Frenchien kautta.

Tutkimuksessa käsitellään seuraavia, mahdollisesti triggeröiviä teemoja:

¹ Woolford, Andrew 2015. *This Benevolent Experiment : Indigenous Boarding Schools, Genocide, and Redress in Canada and the United States*. Lincoln: Nebraska. s. 177 – 178.

kansanmurha², lasten seksuaalinen hyväksikäyttö, seksuaalinen väkivalta, väkivalta ja rasismi.

² Woolford, Andrew 2015. *This Benevolent Experiment : Indigenous Boarding Schools, Genocide, and Redress in Canada and the United States*. Lincoln: Nebraska. Koko luku 2, mutta erityisesti s. 21

2 Teoria

Teorioiksi olen valinnut ekokritiikin ja alkuperäiskansakirjallisuuden postkolonialistisen teorian. Ekokritiikki ja postkolonialismi ovat läheisessä suhteessa keskenään, sillä molemmat ovat syntyneet humanistisen pohdinnan ja sosiaalisen aktivismin risteämiskohdassa. Molemmat ovat nousseet korjaamaan jotakin olemassa olevaa ajatusta: ekokritiikki halusi korjata näkemystä inhimillisen ja ei-inhimillisen etäisyydestä ja näyttää näiden yhteyden olevan tiivis ja todellinen, postkolonialismi puolestaan nousi vastustamaan ajatusta eurooppalaisen kulttuurin ylivoimaisuudesta muihin kulttuureihin suhteutettuna. Ekokritiikki ja postkolonialismi ovat osoittaneet ne moninaiset kohdat, joissa kulttuuri ja ympäristö ovat kietoutuneet toisiinsa. (Banerjee 2016, 195.) Ekokritiikin ja postkolonialistisen kritiikin yhdistäminen ei kuitenkaan ole aina suoraviivaista. Ekokriittisissä teksteissä on usein unohdettu ei-länsimaisten ihmisten läsnäolo aiheen äärellä, kun taas postkoloniaalisessa kritiikissä isona teemana ovat ihmiskeskeiset sosiaaliset ongelmat, kuten talous ja kulttuurin pyyhkiminen, ja sieltä on puuttunut luontotuhon kritisoiminen. Siksi koenkin tärkeäksi ottaa nämä molemmat huomioon teorian tutkimisessa ja mahdollisuuksien mukaan yhdistää niitä toisiinsa.

Tässä luvussa esittelen ekokriittistä teoriaa ja valikoin sieltä Reedin ekokritiikin kategorioista ympäristöoikeudellisen ekokritiikin. Lisäksi tässä luvussa perehdyn alkuperäiskansakirjallisuuden genreen ja avaan sitä lähemmin nostaten esiin huomioita, jotka ovat olennaisia oman tutkimukseni kannalta. Sitten perehdyn postkolonialismin ja neokolonialismin teorioihin, jotta ymmärrys alkuperäiskansakirjallisuuden lähtökohdista avautuu jokaiselle.

2.1 Ekokritiikki

Ekokriittisen tutkimuksen on usein nähty alkavan Rachel Carsonin *Silent Spring* (1962) -teoksesta, tosin ekokritiikki-termiä käytettiin ensimmäistä kertaa vuonna 1978 William Rueckertin esseessä *Literature and Ecologism: An Experiment in Ecocriticism* (Glotfelty et al. 1996, 107). Ekokritiikki on kirjallisuuden luontosuhteen tutkimista. Se on avoimesti poliittinen tutkimussuunta, kuten feministinen tutkimus, ja se sitoo analyysinsa vihreisiin arvoihin ja poliittiseen agendaan. Monet ekokritiikkiä hyödyntäneet teokset keskittyivät romanttiseen runouteen ja luontokirjoittamiseen, mutta muutamassa vuodessa tutkimus on alkanut keskittyä myös moderneihin teemoihin, esimerkiksi populaarikirjallisuuteen, taiteeseen ja elokuviin. (Garrard

2011, 4–5.) Ekokriittistä näkökulmaa pystyy hyödyntämään laajasti, sillä sen peruseriaate on tutkia yhteenkuuluvuutta ja vuorovaikutusta luonnon kanssa, ja vielä tarkemmin inhimillisen ja ei-inhimillisen välisiä vuorovaikutussuhteita. Kanadassa ekokriittistä tutkimusta parhaiten edustaa teos *Greening the Maple: Canadian Ecocriticism in Context* (2013).

Erityisen tärkeäksi osaksi kohdeteoksen analyysia nousee kesyttämättömän luonnon merkitys ekokriittisessä tutkimuksessa. Koskematon luonto pitää sisällään mahdollisuuden palauttaa ihmiskunnan suhteen luontoon, mikä korostaa jälki-kristilliskolonialistisesti omistautumisen ja puhdistumisen tunteita. (Garrard 2011, 67). Kesyttämätön luonto on nuorempi tutkimuskohde kuin pastoraali, mutta se pitää sisällään haasteen perinteiselle antropologialle. Tutkimus pyrkii saavuttamaan jotain menneestä maailmasta, ajasta ennen luonnon kultivoimista. Tähän luontoon palaamisen haluun ja romantisointiin liittyy Raamatussa kirjoitettu Edenin puutarha, jossa ihminen oli osana puutarhan eläimistöä ja puhtaimmillaan. (Garrard 2011, 67–68.) Garrard huomauttaa, että etenkin Pohjois-Amerikan luontoa ja kansallismaisemaa romantisoidessa ajatus ihmisen vaikutuksen poistamisesta poistaisi sieltä myös alkuperäiskansat (2011, 77). Kun puhutaan koskemattomasta luonnosta, olisi hyvä tiedostaa näillä alueilla elävien alkuperäiskansojen olemassaolo. Alkuperäiskansat eivät menetä inhimillisyyttään, vaikka he ovatkin eläneet luonnon kehitystä ja säilymistä tukevalla tavalla.

Ekokriittisen luennan kautta pystytään tavoittamaan esimerkiksi reaktioita ilmastonmuutokseen ja ympäristötuhoon. *MT*:ssä näkökulma muotoutuu alkuperäiskansakontekstin kautta, jolloin keskitytään ympäröivän ei-inhimillisen tuomaan turvaan ja mahdollisuuksiin, kun inhimillisestä on tullut merkittävä uhka.

2.1.1 Ekokriitiikin kategoriat T. V. Reedin mukaan

T. V. Reed määrittelee ekokriitikille kategoriat omassa esseessään *Toward an Environmental Justice Ecocriticism*, joka julkaistiin osana teosta *The Environmental Justice Reader: Politics, Poetics, and Pedagogy* (toim. Joni Adamson et. al. 2002). Esseessä ekokriitikki jaoteltiin viiteen kategoriaan, joista jokainen tarttuu eri tavalla ekokriitiikin kenttään.

Luonnonsuojelullinen ekokriitikki pyrkii tutkimaan sitä, miten kirjoitukset pystyvät lisäämään arvostusta ja parantamaan suhtautumista ei-inhimilliseen luontoon. *Ekologinen ekokriitikki* pohtii, miten ekosysteemin idea voidaan tuoda mukaan poetiikkaan suhteessa luontoon.

Biosentrinen ekokritiikki keskittyy siihen, miten kirjallisuudessa voidaan poistaa ihminen kokonaan luontoon liittyvästä kerronnasta. Biosentrisyydellä tavoitellaan kerrontaa ei-inhimillisyydestä, joka sisältyy ihmisyyteen. *Ekofeministinen ekokritiikki* keskittyy naiseuden ja luonnon yhteyteen tarkastelemalla, miten luontoa ja naisia on kuvattu yhtenevillä sanoilla. *Ympäristöoikeudellinen ekokritiikki* pureutuu siihen, miten kirjallisuuden ja kritiikin avulla voidaan selvittää, miten ympäristötuhot ja ilmastonmuutos vaikuttavat vakavimmin yhteiskunnan heikommassa asemassa oleviin. Ympäristöoikeudellinen ekokritiikki elää ekokritiikin, postkolonialistisen ja feministisen teorian risteyskohdassa, jossa luontosuhdetta ja ympäristönsuojelua katsotaan intersektionaalisesta näkökulmasta. Tarkoituksena on juurruttaa ekokritiikki osaksi yhteiskunnallista tutkimusta ymmärtämällä sosiaalisten ulottuvuuksien merkitys osana ympäristöä tukevaa retoriikkaa. Amerikan alkuperäiskansojen ääntä ei kuulu osana ekokriittistä keskustelua nykyisyydessä, sillä heille varattu tila on joko menneisyyden ”jalo villi” tai nykyajan muistutus kolonialismin ympäristöririkoksista. Ongelma on siinä, että alkuperäiskansojen omakuvaa rakennetaan luomalla vahva side menneisyyteen ja elämäntapaan, joka kiinnittyi vahvasti luontoon. (Reed 2002, 147.)

Ympäristöoikeudellinen ekokritiikki mahdollistaa ympäristötuhojen kriittisen tarkastelun, ja sen käyttöympäristö ei ole vain kirjallisuudessa, vaan myös ympäristötieteen julkaisuissa. Tämä on se Reedin kategoria, jota aion hyödyntää selkeimmin omassa tutkimuksessani, sillä se ottaa huomioon yhteiskunnallisia aspekteja, kuten vähemmistöjen äänen kuulumisen.

2.1.2 Postkolonialistinen ekokritiikki

Olen valinnut postkolonialistisen ekokritiikin omaksi alaluvukseen, jotta sen merkitys omalle tutkimukselleni korostuisi. Postkolonialistisessa ekokritiikissä nostetaan esiin jälkikolonialistisen (postkolonialistisen) ekokritiikin merkitys alkuperäiskansakirjallisuuden tutkimuksessa, kuten Hanna Mattila kirjoittaa artikkelissaan Ekologisten ja kolonisaatiokriittisten äänten kohtaamisista. Näkökulmia luontosuhteen kuvaukseen Nils-Aslak Valkeapään runoudessa (2015):

Vaikuttaa siltä, että jälkikolonialistis-ekokriittinen kysymyksenasettelu kohtaa monia alkuperäiskansojen kirjallisuuden ajankohtaisia aiheita, kuten luonnonvarojen liikakäyttö ja suuryhtiöiden kyseenalainen toiminta alkuperäiskansojen perinteisesti asuttamilla alueilla. Poikkitieteinen luenta ei kuitenkaan yksinään selitä sitä maailmankuvaa, joka alkuperäiskansataustaisten kirjailijoiden teoksiin vaikuttaa. (Mattila 2015, 71.)

Mattila ottaa huomioon poikkitieteellisen luennan hyödyllisyyden. Se on olennaista, kun tutkitaan alkuperäiskansakirjallisuuden luontosuhdetta. Hän myös korostaa alkuperäiskansaidenteetin erityislaatuisuutta, ja siten on tarpeellista perehtyä alkuperäiskansakulttuurien spesifeihin luontosuhteisiin.

Averi R. Fegadel on artikkelissaan *Green Victimization of Native Americans: Uranium Mining as a Form of Toxic Colonialism and Genocide* (Critical Criminology, 22.2.2023) tutkinut, millä tavoin Yhdysvallat käyttää hyväkseen omassa laissaan olevaa epäkohtaa, joka sallii monikansallisten yritysten harjoittaa kaivostoimintaa lähempänä asutusalueita, jotka ovat reservaatteja, ja välttää kaivostoiminnan loputtua loppusiivoukset alueella. Tämä toiminta saastuttaa aktiivisessa käytössä olevia vesistöjä ja metsästyksellisiä sekä luo terveyshaittoja alueen asukkaille. (2023, 2.)

MT:ssa näkyy Fegadelin artikkelin todellisuus, mutta Kanadan kontekstissa. Alkuperäiskansojen alueiden maa-alueet ja vesistöt on tuhottu ympäristömyrkyillä ja kaivostoiminnalla, vaikka niiden monet haittavaikutukset ovat olleet tiedossa. Onkin siis oleellista korostaa *MT*:n maailmanrakennuksen saaneen inspiraatiota todellisuudesta, jolloin teoksen premissit ovat uskottavampia.

2.1.3 Kulttuuriekologia

Kulttuuriekologia yhdistää kulttuurialan ja ekologian. Kulttuuriekologialla tarkoitetaan kaikkea sitä, jolla kulttuuri kommentoi ympäristöä, ei-inhimillistä. Kirjallisuuden kautta on kommentoitu ihmisyden kokemusta osana ympäröivää maailmaa. Kulttuuriekologia näkee kirjallisuuden vuoropuheluna sen ympäristön kanssa, jossa se on kirjoitettu ja näkemyksenä samaisen ympäristön tulevaisuudelle (Zapf 2016, 141). Tämän perusteella voisin ajatella kirjallisuuden olevan eräänlainen toisinto ympäristöstään: realistinen, mutta samalla kommentoiva. Kommentaarilla pyritään vaikuttamaan ei-inhimillisen kohteluun ja kehitykseen, ja kirjallisuus ei ole kuvauksissaan neutraalia, vaan arvottaa olemassaoloa implisiittisesti tai eksplisiittisesti. Kirjallisuuden kulttuuriekologia tutkii kerronnan rakoilua ja polyseemisiä (monimerkityksellisiä) merkityksellisiä prosesseja (Zapf 2016, 142). Kirjallisuuden vaikutukset ja kommunikaatio ei-inhimillisen kanssa voidaan lukea metaforista, sillä niissä yhdistyy poetiikka ja ekologinen

diskurssi. Merkitykset nousevat teorian ja tekstin soveltamisesta, eivät niinkään teorian käyttämisestä suoraan kohdetekstiin. Kyseessä on siis näiden kahden kohtaaminen alisteisen suhteen sijaan. Vaikka teksti ei olisikaan selkeästi ei-inhimilliseen liittyvä aiheeltaan, voi siitä lukea kulttuuriekologisia merkityksiä esimerkiksi radikaalin defamilialisoinnin kautta. (Zapf 2016, 145.)

Alkuperäiskansakirjallisuuden kulttuuriekologia liittyy sen itsestään selvimmässä muodossa: maisemasidonnaisuuden kautta hahmotetussa identiteetissä. Tämä toistuu useissa alkuperäiskansakirjallisuuden kuuluvissa teoksissa mantereesta riippumatta. Koen kulttuuriekologian oleelliseksi tutkimuksen kannalta, sillä sen ymmärtäminen teoriana auttaa kehittymään päteväksi lukijaksi vähemmistökirjallisuudelle.

2.2 Alkuperäiskansakirjallisuus

Määrittelin itse aluksi alkuperäiskansakirjallisuuden olevan alkuperäiskansaan kuuluvan kirjailijan kirjoittama teos, josta ilmenee jollain tapaa alkuperäiskansakokemus. Mareike Neuhaus määrittelee teoksessaan *The Decolonizing Poetics of Indigenous Literatures* (2015) alkuperäiskansakirjallisuuden genrenä pohjautuvan pitkälti suulliseen perinteeseen, joka on tuotu kirjalliseen maailmaan. On kuitenkin huomioitava, ettei suullisen perinteen kirjoittaminen ensisijaisesti tähtää lukijakunnan laajentamiseen (2015, 1, 84). Yhdyn tähän Neuhausin määritelmään, ja se ehdottomasti laajentaa tutkielman alussa antamaani määritelmää. Kerrontamenetelmät imitoivat suullisen perinteen konventioita, ja siksi kirjoitustyyli voi olla helposti tunnistettavissa valtavirtakirjallisuudesta. Suullisen perinteen voimakas läsnäolo selittyy tutkimalla näiden vähemmistökielien kielellistä rakennetta, joka eroaa vahvasti indoeurooppalaisista kielistä (Neuhaus 2015, 1). Haluankin korostaa, että kielikysymys on oleellinen alkuperäiskansakirjallisuutta tutkittaessa, sillä alkuperäiskansat ovat vuosia korostaneet kielen merkitystä oman kansanidentiteettinsä säilymiselle:

Since these relations were expressed in the oral traditions, Indigenous languages, too, had to be eradicated, through residential and boarding schools, through forced adoptions of Native children into non-Native families, and through further government policies designed to assimilate Indigenous people into mainstream society. (Neuhaus 2015, 4–5.)

Kieli ja identiteetti kietoutuvat lukemani perusteella vahvasti toisiinsa, ja siksi onkin perusteltua nostaa kielen asema esiin kohdeteosta tutkiessa.

Kirjalliseen perinteeseen kuuluu rikas kieli juuri perinteisten kielten konventioiden kautta. Tekstien kerronta imitoi suullista kerrontaa sen tavassa asettaa tapahtumia epäkronologiseen järjestykseen, jotta tapahtumien ja ihmisten väliset suhteet saisivat korostetun aseman (Neuhaus 2015, 31, 72).

MT:ssä cree³ toimii osaltaan juonen edistäjänä, kun Frenchien ja muiden nuorten identiteetti kiinnittyy kielen oppimiseen ja sen tuomaan vapauteen ilmaista itseään. Identiteetti kiinnittyy kieleen samalla tavalla kuin metsästyksen aktiin, ja iltanuotiolla kerrottavat tarinat antavat nuorille kontaktin menneisyyteen epävarman tulevaisuuden edessä.

2.2.1 Alkuperäiskansakirjallisuuden YA-kirjallisuus

Alkuperäiskansakirjallisuus on pitkään keskittynyt aikuisille suunnattuihin romaaneihin. 2000-luvulla alkuperäiskansojen kirjailijat ovat enenevässä määrin alkaneet kirjoittamaan myös nuoremalle yleisölle, esimerkiksi Kanadasta *The Marrow Thieves* (2017), Yhdysvaltojen alueelta *The Absolutely True Diary of a Part-Time Indian* (Sherman Alexie 2007), Ecuadoriin sijoittuva *The Queen of Water* (Laura Resau et al. 2012) ja *Aigi*-fantasiasarja (Ante Aikio 2013) Saamenmaalta. Ensimmäisenä alkuperäiskansakirjallisuuden YA-kirjana voidaan pitää Jeannette Armstrongin vuoden 1985 *Slash*-kirjaa, joka kuvaa taistelua rasismia vastaan Kanadassa.

Ollakseen nuorten kirjallisuutta kirjan tulee ALA:n (American Library Association) mukaan täyttää kolme vaatimusta: kirjan tulee olla kirjoitettu nuorelle yleisölle, sen päähenkilö(ide)n tulee olla nuoria ja tarinoiden tulee olla nuoria kiinnostavia (Suhr-Sytsma 2018, 15). Monet modernit alkuperäiskansakirjallisuutta edustavat teokset ovat vedonneet etenkin vanhempiin, aikuisuuden kynnyksellä oleviin nuoriin, sillä päähenkilönä on usein ollut nuori henkilö, jonka kasvutarinaa seurataan (Suhr-Sytsma 2018, 17).

³ On mahdollista, että MT:ssä nuorille opettava kieli on michifiä, sillä se on kieli, joka yhdistelee creen verbirakennetta ja ranskankielisiä nominatiiveja. Tätä on kuitenkin vaikea arvioida itsenäisesti, sillä kirjassa on vain muutamia kohtia, joissa kieltä käytetään kokonaisuutena kommunikaatiossa, verrattuna yksittäisten sanojen esiintyvyyteen slanginomaisesti. (kts. Neuhaus 2015, 84–88.)

YA-kirjallisuuden yleisimpänä teemana on nuoren pyrkimys koetella rajoja ja sen jälkeen yhteiskuntaan sopeutuminen tai siitä kokonaan irtaantuminen. Tavallisessa YA-kirjallisuudessa yhteiskuntaan palaaminen usein tarkoittaa itsemääräämisoikeuden pienentymistä, sillä palaa- minen yhteiskuntaan sulauttaa usein nuoren itseensä. Alkuperäiskansakirjallisuuden YA-kirjal- lisuudessa puolestaan yhteisöön palaaminen vahvistaa nuoren identiteettiä ja antaa tälle mahdollisuuden toimia entistä itsenäisemmin, sillä hän on osoittanut yhteisölle kasvaneensa täysivaltaiseksi yhteisön jäseneksi. (Suhr-Sytsma 2018, 19–20.)

Vaikka alkuperäiskansakirjallisuudessa harvemmin kommentoidaan alueiden suvereniteettia, on se usein kysymys, joka ohjaa kerrontaa. Itselleni korostuu tärkeänä itsemääräämisoikeuden teema, johon sisältyy identiteettiä ja postkolonialistisia kysymyksiä, joita alkuperäiskansakir- jallisuudessa on paljon.

2.2.2 Identiteetin rakentaminen

Identiteetikysymykset ohjaavat monia alkuperäiskansakirjallisuuden protagonisteja. Oli ky- seessä sitten vaikeat perhesuhteet tai ulkopuolinen uhka, kommentoivat teokset aktiivisesti sitä, miten identiteetti rakentuu etniseen vähemmistöön kuuluvana. ”Writing allows indivi- duals suffering from a painful experience to construct a new, life-affirming self through the transformative powers of language and story” (Neuhaus 2015, 132). Tämä kokemus parantu- misesta ja toipumisesta tarkoittaa, että kirjoittajilla ja yhteisöllä on traumoja, joista parantua. Kun alkuperäiskansojen edustajat kirjoittavat kaunokirjallista tekstiä, he usein kirjoittavat ko- lonisoijan kielellä (englanti, ranska, portugali), mutta he uudelleenkäyttävät kielen tavalla, joka kaikuu luvussa 2.2 esitettyjä kielellisiä erityispiirteitä. Kieli otetaan identiteettiä rakenta- valla tavalla käyttöön. Esimerkiksi Richard Wagamesen *Keeper’n Me* (2018) -romaanissa eng- lantia käytetään sekoitettuna ashinaabemowinin kanssa lausumisessa ja puhtaasti vuorosa- noissa:

“Don’t speak Indyun, eh?” she asked. “No. Never learned.” “Ah, s’easy. What I said to you there, nuhumabin, means sit. Try it.” “Me? Nah. I’ll never learn.” “Never know ‘less you try. G’wan.” “Well. Okay.” (Neuhaus 2015, 77.)

Sen sijaan, että alkuperäiskansat olisivat alistuneet kielelliseen neokolonialismiin, kielen otta- minen omien käyttötarkoitusten edistämiseen on itsemääräämisoikeutta puolustava teko (Neuhaus 2015, 6).

MT sijoittuu selkeästi Kanadaan, jossa asuinkoulujen jättämät traumat elävät vahvasti alkuperäiskansayhteisöissä⁴. Arviolta 150 000 lasta kävi asuinkoulun, ja heistä noin 80 000 on edelleen elossa (Neuhaus 2015, 133). Traumat eivät kuitenkaan ole jääneet koulut käyneisiin, vaan ne ovat siirtyneet seuraaville sukupolville: yhteisöissä suurina ongelmina ovat korkeat itsemurhatilastot sekä huumeiden ja alkoholin väärinkäyttö (Neuhaus 2015, 134). Nuoremmille sukupolville kirjoitettavat teokset kertovat näistä traumoista, mutta pyrkivät rakentamaan tervettä identiteettiä (Suhr-Sytsma 2018, 174).

2.3 Postkolonialismi ja neokolonialismi

Euroopan ulkopuolisten alueiden valtausta kutsutaan kolonialismiksi. Kolonialististen valtojen alla alueilta katosi alkuperäistä elämistää, ja alueille levisi ennestään tuntemattomia tauteja, jotka vahingoittivat siellä jo asuvaa väestöä. Kolonialistiset elämäntavat usein vahingoittivat paikallisia ekosysteemejä ja yhteiskuntia. (Huggan et al. 2007, 1.) Kolonialismin vaikutukset ovat siis pitkäkantoiset ja vaikuttavat ihmisiin useiden sukupolvien ajan, joskus pidempäänkin. Nykyajassa kolonialismi toteutuu itsenäisten valtioiden alueilla monikansallisten yritysten kautta, jotka voivat tehdä yhteistyötä korruptoituneiden poliitikkojen kanssa, jotta valtiosta saataisiin irti erinäisiä resursseja, joista se ei muuten luopuisi. Tämä ulkopuolinen tasapainon horjuttaminen ei rajoitu pelkästään poliitikkoihin ja yrityksiin, vaan NGO:t (non-governmental organisations) ja avustusjärjestöt ovat myös toimineet osallisina esimerkiksi Nigeriassa tapahtuneessa neokolonialismissa. (Huggan et al. 2007, 2–4.) Postkolonialismin perusajatuksena on ymmärtää kolonialistisen vallan vaikutus alueiden nykyiseen elämään ja selvittää, miten näiden haasteiden kanssa voidaan toimia alueiden parhaaksi. Ekokriittisestä näkökulmasta postkolonialismi uudelleenarvioi ihmisyyden ja sen roolin suhteessa ympäristöön. Tarkoituksena on pohtia ihmisen roolia ympäristön muutoksissa (Huggan et al. 2007, 7).

Neokolonialismi on multikansallisten yritysten harjoittamaa resurssien monopolisointia, joka vahingoittaa sitä aluetta ja alueen alkuperäisväestöä, jossa yritykset pyrkivät toimimaan. Se on siis eräänlainen imperialismin esiintymä. Neokolonialismi nousi tutkimukseen terminä

⁴ Alkuperäiskansalasten kokema väkivalta valtioiden kouluissa oli fyysistä, symbolista, kulttuurillista, henkistä ja seksuaalista. Sen tarkoituksena oli pyyhkiä pois alkuperäiskansat, ja kansojen lapset pyrittiin sulauttamaan osaksi kolonialistista yhteiskuntaa. Lapset ja kansat kohdattiin tutkimuskohteina, jotta kerätyn tiedon avulla heihin pystyttiin kohdistamaan paremmin valtaa. Tutkimuksen tyyppi oli niin etnologista kuin myös assimilaation seuraamista. (Woolford, Andrew 2015, 177–178.)

1950-luvulta alkaen ja sai ristiriitaisen vastaanoton. Useat maat, jotka olivat tuoreeltaan irtautuneet kolonialistisen vallan alta, olivat edelleen jollain tapaa riippuvaisia entisistä isäntämaistaan. Akateemisissa piireissä suhtautuminen neokolonialismiin vaihteli sen mukaan, miten henkilö suhtautui kolonialismiin. Neokolonialismista huolestuneita pidettiin radikaaleina ja nationalisteina, jotka etsivät jotain, mitä ei koskaan ollutkaan. (Uzoigwe 2019, 60–63.) Neokolonialismin käytännön esityksissä taloudelliset syyt nousevat yleisimmin esiin. Kapitalismi ruokkii neokolonialistisia rakenteita, ja tämä toistuu myös *MT*:ssä, jossa ihmisistä tulee uudella tavalla kauppatavaraa.

3 *The Marrow Thieves* – tapaustutkimus

*The Marrow Thieves*issä eletään dystooppisessa tulevaisuudessa, jossa ympäristömyrkkujen ja ilmastonmuutoksen seurauksena valtaväestö kadottaa kyvyn nähdä unia, ”[t]hey worked longer hours, they stopped reproducing without the doctors, and worst of all, they stopped dreaming” (MT, 26). Siitä alkaa alkuperäiskansojen metsästys heidän luuytimensä vuoksi.

Päähenkilönä on Frenchie, 16-vuotias Metis-poika, joka menettää isoveljensä heti kirjan alussa. Lukijalle selviää myös, että isoveli oli Frenchielle ainoa jäljelle jäänyt perheenjäsen katastrofin alettua. Frenchien adoptoi nomadinen joukko muita alkuperäiskansoihin kuuluvia. Joukko kulkee kohti huhua alkuperäiskansayhteiskunnasta pohjoisessa suuren kaupungin ulkopuolella. Kirja käsittelee kysymyksiä identiteetistä, kasvamisesta ja nuoren paikasta osana vastarintaa.

The Marrow Thieves edustaa YA-genreä nostamalla esiin nuoren kokemuspohjan keskellä ekokatastrofia ja kansanmurhaa. Kun tutkii alkuperäiskansaidentiteetin muodostumista ja sitä vahvistavia teoksia, on perusteltua luoda katse siihen kirjallisuuteen, jota kirjoitetaan kansojen lapsille ja nuorille. Alkuperäiskansojen jatkuvuus on vahvasti kiinni nuorissa, jotka ovat ensimmäisiä vuosisatoihin, joiden ei ole tarvinnut kokea alkuperäisen kolonialismin kauheuksia, vaan he pystyvät toimimaan jälleenrakentajina. Tämä ajatus korostuu MT:ssä, jossa keskiössä ovat nuoret, vaikkakin he ovat traumatisoituneet maailman tapahtumista. Kirja on kerronnassaan toiveikas ja korostaa premissinsä kautta unelmoinnin tärkeyttä (eng. dream = uni, unelma).

3.1 Luonnon merkitys miljöönä

MT sijoittuu ei-inhimilliseen, kesyttämättömään luontoon, ja luonnon tuntemus toimii identiteettiä vahvistavana elementtinä. Kirjassa on useita metsästyskohtauksia, joissa luonnontuntemus ja ympäröivän luonnon havainnointi ohjaavat päätöksiä. Miigwan, Frenchien ryhmän johtaja, jakaa perinteistä tietoa nuorille. Luonto toimii Miigwanille paikkana kasvattaa seuraavaa sukupolvea alkuperäiskansanuoria. Ympäristön huomioiminen on näillä oppitunneilla osa identiteettiä, mutta myös olennainen osa selviytymistä. Vuodenaikojen vaihtelut ja eläinten

käyttäytyminen ovat merkkejä tulevista muutoksista. Kevät merkitsee lisääntynyttä riskiä sairastua, sillä maa on kosteaa. Samanlainen riski sairastua on koettu jo aiempina talvena:

”No time for sickness. At the beginning of winter most of us came down with a bad cough that shook our ribs and rattled our heads, which responded by leaking thick mucus into our scarves and onto our sleeves. Minerva boiled cedar branches and pine needles into medicine and fed it each of us every two hours.” (MT, 93.)

Luonto toimii teoksessa jonain, joka antaa ja ottaa: flunssaan sairastutaan vuodenaikojen tuomien muutosten seurauksena, ja samalla flunssaan löytyy lääke luonnosta. Eläminen luonnon kanssa symbioosissa rytmittää arkea ja mahdollistaa siellä selviämisen. Minerva on vanhin, ja siksi hänellä on syvälinen ymmärrys menneiden aikojen tavoista elää. Suullinen perinne toimii eräänlaisena tapana tallentaa tietoa ympäristöstä tulevien sukupolvien käyttöön, ja näin luonto säilyy olennaisena osana kulttuuria. Siihen liittyy myös vahva velvollisuudentunto juuri tämän pitkän yhteiselon vuoksi:

”-- we can start healing the land. We have the knowledge, kept through the first round of these blasted schools, from before that, when these visitors made their way over here like angry children throwing tantrums. When we heal our land, we are healed also.” (MT 193.)

Ympäröivä luonto teoksessa on havumetsää. Puut ovat korkeita ja kantavat hyvin ihmisen painon, joten niihin voi kiivetä tähyttämään. Tämän lisäksi metsätyyppiin viittaa sieltä löytyvä eläimistö: metsästyksessä saaliiksi jää ansoihin riistalintuja ja jäniksiä, mutta merkityksellisin kohtaaminen luonnon ja Frenchien välillä tapahtuu metsästysretkellä, jossa Frenchie kohtaa hirven.

”-- I had time to aim squarely between the moose’s eyes, watching his muscles contort and his skin wrinkle as he bent to take another mouthful of grass. -- Just then he raised his head, so massive I wondered at the blood it must take to animate, and he saw me. He blinked a long, slow blink and faltered for only a second or two before he began chewing again.” (MT, 48–49.)

Frenchien kunnioitus hirveä kohtaan näkyy hänen tavassaan käyttää siitä he/him-pronominia eläimiin yleensä viittaavan it/its-pronominin sijaan. Tämä kunnioitus on olennainen osa kirjassa esiintyvää luontokokemusta, ja Frenchie kohtaa metsästystilanteessa luonnon omalla tavallaan vertaisenaan. Tässä korostuu ekokriittinen ajattelu inhimillisestä osana luontoa, jolloin tasavertaisuus pystytään saavuttamaan. Tapa, jolla Frenchie suunnittelee ampuvansa hirven, on nopea ja kivuton, joskin Frenchie muuttaa tähtäystään perustuen Miigwanilta saamiinsa

ohjeisiin, jotka takaavat varman osuman. Lopulta Frenchie päättää olla ampumatta, sillä hän toteaa hirven olevan liian suuri saalis heidän kokoiselleen joukolle:

”But could we travel with this meat before it rotted? No. And could we smoke and dry it? No, Miig [Miigwan] wouldn’t set up camp for that long, especially not with a steady thread of smoke reaching above the trees, blasting a signal to anyone who might be out there. So we’d be leaving half, at least half, behind to rot.” (MT, 49.)

Metsästyksen liittyä hyötysuhteen pohdintaa, eikä ahneudelle ole tilaa, vaikka Frenchie haluaisikin olla sankari ja nostattaa omaa arvostustaan muiden silmissä.

Kirjan ekokriittinen viesti korostuu myös eri hahmojen reflektoidessa sitä, miten nykytilanteeseen on päädytty. Viesti on YA-kirjallisuuteen sopivan yksinkertaistettu, ja siihen kiinnittyy paljon sitä samaa viestiä, jota erinäiset alkuperäiskansajärjestöt ovat vuosien varrella levittäneet:

”-- it seemed as though the world had suddenly gone mad. Poisoning your own drinking water, changing the air so much the earth shook and melted and crumbled, harvesting a race for medicine.” (MT 47.)

Ympäristötuhojen aiheutuminen voidaan selittää neokolonialismin avulla, mutta nuorelle hahmolle kuten Frenchielle on tärkeää asettaa kysymys tähän muotoon, vaikkakaan se ei ota huomioon tilanteen monimutkaisuutta yksilöiden ja yhteiskunnan välisenä kytköksenä. MT ei kuitenkaan keskity menneisyyteen, vaan se korostaa parantumisen tärkeyttä luonnolle ja ihmiselle: ”All we need is the safety to return to our homelands. Then we can start the process of healing.” (MT 193.) Tässä lainauksessa parantumisen prosessin aloittaminen yhdistyy ihmisten parantumisen lisäksi luonnon parantumiseen. Parantumisen tematiikka on teoksessa jatkuvasti mukana, erityisesti aikuisten hahmojen puheessa ja toiveissa tulevaisuudelle.

3.2 Frenchien identiteetin rakentuminen nomadina

Paluu perinteisten elinkeinojen ääreen ja selviytymisen tarpeellisuus muokkaa Frenchietä entistä lähemmäksi oman kansansa identiteettiä. Identiteetti rakentuu kielen ja perinteisten taitojen osaamisena ja toimii osaltaan selviytymiskeinona psyykkisesti rasittavassa tilanteessa. Frenchien identiteetin rakentuminen kiinnittyy kolmeen aspektiin: ulkonäköön, kieleen ja perinteiseen elämäntapaan. Nämä kolme nousevat Frenchien sisäisessä monologissa esiin, ja ne ovat motiiveja, jotka toistuvat alkuperäiskansakirjallisuuden genren muissakin teoksissa.

Ulkonäkö toistuu teoksessa läpi hahmojen kertomusten ja kommenttien. Alkuperäiskansakulttuuri on Pohjois-Amerikassa erilaista verrattuna muuhun maailmaan. Erityisesti Amerikassa

ero ulkonäössä alkuperäiskansoilla ja valtaväestöllä on edelleen suuri. Siksi kirjassa esiintyvät kommentit hahmojen ulkonäöstä ovat oleellinen osa identiteetin muodostumista. Frenchie kokee suurta ylpeyttä omista hiuksistaan, joiden pituudella ja kunnolla on kulttuurista merkitystä. "Compared to Chi-Boy's six-plus feet, I wasn't the tallest, but I did have the longest hair of any of the boys, almost to my waist--" (MT, 21). Ulkonäkö merkitsee paljon myös muiden tunnistamisessa teoksessa. Joukko usein tunnistaa omansa heidän ulkonäkönsä perusteella, mutta valtion rekrytoijatkin ottavat ihmisiä kiinni ulkonäön perusteella joskus kyseenalaistaen ihmisen hyödyllisyyden, jos tämä näyttää liian valkoiselta:

"I was brought in to their hospital for blood work to determine my eligibility – To make sure my blood wasn't too mixed. Can't catch a break for being a half-breed, any way you look at it' I stayed silent. My family didn't really have those problems. No one mistook us for anything other than what we were." (MT, 229.)

Toisaalta tässä vastapainona on esimerkki valtaväestön tekemästä virheellisestä profiloimisesta, sillä teoksessa yksi hahmoista kertoo, miten rekrytoijat ottivat kiinni kenet vain, jotka näyttivät jollain tapaa alkuperäiskansoihin kuuluilta:

"Freddie was Malaysian, but he wasn't taking any chances. Freddie's wife had been carried away at the food bank and she was from Taiwan, but no one believed her." (MT, 81.) Toisaalta tähän mainitaan motiivina rahapalkkio, jonka voi saada antamalla ilmi alkuperäiskansojen jäseniä rekrytoijille.

Frenchielle kieli on erityisen tärkeä osa identiteettiä: siinä missä ulkonäkö voi olla pinnallista ja taata vain tietynlaista yhteenkuuluvuutta, kieli on se, joka muokkaa aktiivisesti kirjan nuorten ymmärrystä ympäröivästä maailmasta. Kielen merkitys on korostunut, sillä se on ulkonäön jälkeen seuraava tapa tunnistaa omat. Koska kieliä on useampia ja ne ovat kirjan ajassa sekoittuneet, osaa osa hahmoista useampaa kuin vain yhtä alkuperäiskansakieltä. Yleisin kieli, joka on edustettuna, on cree. Kirjassa nuorille opetetaan creenkielisiä sanoja ja lopulta tavukirjoitusta. Kieli muodostuu keskeiseksi linkiksi yhteisön sisällä, sillä siinä missä kielen osaaminen vahvistaa yksilöidentiteettiä, se muodostaa yhteisön. Kielentaitajia kutsutaan kirjassa avaimiksi. Kieltä osaamalla joku on avain siihen, mitä ennen oli, ja kielen avulla pyritään palauttamaan jotain menneestä maailmasta. Kielenosaajat ovat yleensä yhteisön vanhimpia, mutta Rose huomauttaa teoksen lopussa, ettei heidän tarvitse olla, sillä kieli itsessään on jo

vanha. Pelkästään kieltä osaamalla voi siis kokea sukupolvet ylittävän yhteyden. Kirjassa nostetaan esiin myös se turhautuminen, jota sanojen puuttuminen aiheuttaa, sillä on vaikeaa käyttää kieltä aktiivisesti, jos ei osaa sillä kielellä sanoja, joilla ilmaista itseään. Frenchie takeruu jokaiseen creenkieliseen sanaan, jonka hän kuulee ja imee sen itseensä, ja hänelle kieli on iso osa oman identiteetin oikeutusta: "I turned the word over in my throat like a stone; a prayer I couldn't add breath to, a world I wasn't willing to release." (MT, 39.) Kieli on uhanalainen ja se tarvitsee varjelua teoksessa. Tämä heijastelee todellista maailmaa, jossa alkuperäiskansojen kielipolitiikka on jatkuvana kysymyksenä eri neuvostoissa ja käräjillä⁵.

"How do you have language?' My voice broke on the last syllable. How could she have the language? She was the same age as me, and I deserved it more. I don't know why but I felt certain that I did. I yanked my braid out of the back of my shirt and let it fall over my shoulder. Some kind of proof, I suppose." (MT, 38.)

Metsästyksen on iso osa arkea, sillä kun ruokaa ei ole mahdollista säilöä, voi sitä hankkia vain pienen määrän kerralla. Tämä tekee metsästämisestä suunnitelmallista ja luontoa säästävää, mikä esiintyy erityisesti jo aiemmin nostamassani kohdassa hirven kohtaamisesta. Metsästyseen ja metsässä kulkemiseen vaadittavat taidot pohjautuvat vahvasti menneen maailman tarpeeseen ja uusnomadinen elämäntapa elvyttää ne. Siksi kielelläkin on niin suuri merkitys, sillä se antaa sanastoa, jolla selitetään juuri sitä tekemistä tai ilmiötä, joka heitä kohtaa. Elämäntapa toimii tapana vaalia sanoja. Tätä korostetaan paljon alkuperäiskansapolitiikassa, sillä kieli on olennainen osa kulttuurin säilymistä ja toisinpäin.

3.3 Kerrontatyylin merkitys alkuperäiskansaidentiteetin tuomisessa lukijalle

The Marrow Thevesin kerrontatyyli osaltaan imitoi suullisen kerrontaperinteen rytmiä, mutta se on rakenteeltaan YA-genreen soveltuva. Kerronta koostuu kronologisesti etenevistä kohtauksista, joita rytmittävät takaumat joko kansantarinoihin, historiaan tai yksittäisen hahmon Coming-to-tarinoihin. Coming-to-tarina tarkoittaa hahmon omaa tarinaa, joka alkaa valinnaisesta kohdasta hahmon elämää jatkuen siihen hetkeen, kun hän on tullut osaksi ryhmää. Näillä suullisen kerronnan pätkillä on suuri merkitys sille, miten lukijalle saadaan välitettyä monitahoinen kuva alkuperäiskansakokemuksesta. Jokaisen hahmon tarina on erilainen: Miigwan on ollut naimisissa Isaacin kanssa, ennen kuin Isaac saatiin kiinni ja Miigwan jäi yksin; Wab, yksi

⁵ Käräjä viittaa suoraan saamelaiskäräjiin, Yhdysvaltojen ja Kanadan alueella on heimoneuvostoja.

ryhmän kolmesta työstä, asui kaupungissa yhdessä alkoholistiäitinsä kanssa, kunnes hän koki väkivaltaa ja pakeni metsiin; ryhmän kaksoset olivat jääneet kiinni yhden kyläyhteisön käytettäväksi, jonka jäsenet viiltelivät ja pistelivät heidän kehojaan saadakseen luuydinnettettä ilman valtion sekaantumista asiaan.

Vaikka fokalisaatio on pääasiallisesti Frenchien, muiden äänit nousevat esiin näissä takauksissa ja tarinankerronnassa. Näiden tiettyjen tarinoiden valikoituminen ei ole teoksessa satutumanvaraista: Miigwanin ja Wabin kerronnat ovat erityisen tärkeitä niiden viestin vuoksi. Wab erityisesti tuo teokseen alkuperäiskansaan kuuluvan naisen näkökulman, vaikka Wab on omassa Coming-to-tarinassaan aluksi vain 10-vuotias. Wab kokee lapsesta asti äidin alkoholismista aiheuttamaa rasitetta, ja äidin alkoholismista johtuen myös seksuaalista väkivaltaa äidin miesvierailta. Hän yrittää kaupunkien lakkauttamisen jälkeen selvittää omillaan tekemällä viestintäviejänä töitä, mutta se päättyy miesten tekemään pahoinpitelyyn ja seksuaaliseen väkivaltaan, jonka aikana Wabia pidetään lukittuna vanhassa pakastimessa. Wabin tarinassa korostuvat synkimmät kohtalot, joita voi olla. Tilastollisesti etnisiin vähemmistöihin kuuluvat naiset kokevat todennäköisemmin seksuaalista väkivaltaa verrattuna valtaväestön naisiin⁶. Wabin kerronnassa avataan myös valtion rekrytoijien todellinen pahuus, kun hän kertoo, miten ihmisiä otettiin kiinni ja miten joissain kuolemaleireillä ”we were being murdered real slow.” (MT, 81.) Äidin alkoholismi muuttuu crack-kokaiinin käytöksi, joka lopulta lamauttaa hänet kokonaan. Äidin kuoleman jälkeen Wab muuttaa metsiin, missä hän kohtaa Miigwanin ja Minervan. Kerrontatyylin polveilevuus muodostaa kiinteän linkin muiden alkuperäiskansakirjallisuuden edustajien välille ja mahdollistaa ne narratiiviset ratkaisut, jotka muuten rikkoisivat tarinan etenemisen perinteisessä romaanissa. Kielen merkitys kerrontatyylissä on myös olennainen osa sitä, miksi teos on niin vahvasti identifioitavissa johonkin muuhunkin kuin vain perinteiseen YA-dystopiaan.

⁶ Gender-based violence and unwanted sexual behaviour in Canada, 2018: Initial findings from the Survey of Safety in Public and Private Spaces
Cotter, Adam; Savage, Laura. Juristat: Canadian Centre for Justice Statistics; Ottawa (Dec 5, 2019): 1,3-49.
<https://www.proquest.com/docview/2330014776?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true>

Kieli, jota kirjassa käytetään, on englantia, jota puhutaan noudattaen muiden kielten piirteitä. Tämä on ollut yksi niistä keinoista, joilla on pyritty uudelleenrakentamaan alkuperäiskansaintiteettiä postmodernisti, kuten Neuhausin teoksessa selitettiin.

4 Johtopäätökset

The Marrow Thieves -esimerkin kautta on käynyt ilmi, että alkuperäiskansakirjallisuus ja ekokritiikki toimivat yhdessä kohdeteoksena ja teoriana, kun niin paljon kielestä ja kulttuurista liittyy luontosuhteeseen. Ekokriittistä lähestymistapaa on aiemminkin sovellettu alkuperäiskansakirjallisuuden tutkimiseen, esimerkkinä tässä tutkielmassa Hanna Mattilan artikkeli. Ekokritiikin läsnäolo alkuperäiskansakirjallisuudessa on siis olennainen osa ajattelua ja tapaa luoda maailmoja. *The Marrow Thieves* -kirjassa luonnon läpileikkaavuus on osittain miljöön vahvaa läsnäoloa tekstissä, mutta myös alkuperäiskansoille tyypillisen ajatusmaailman toisintamista kerronnassa ja henkilöhahmojen kautta. Teoriakirjallisuudessa esiintyneet tyyppiesimerkit alkuperäiskansakirjallisuuden konventioista, kuten kielelliset variaatiot ja keskeiset ympäristökuvaukset, toistuvat kohdeteoksessa, joka myös aktiivisesti osoittaa ekokriittistä maailmankuvaa ja analyysia dystopiamaailman sisällä. Tähän kuitenkin yhdistyvät vahvasti teoksen ulkopuolisen maailman argumentit niin ympäristönsuojelun kuin alkuperäiskansojen oikeuksien puolesta. *The Marrow Thieves* esittelee kattavasti alkuperäiskansakokemusta pitäytyen YA-kirjallisuuden genressä, selkeästi nuorelle yleisölle kirjoitettuna. Teos puhuttelee kohdeyleisöään laajasti, sillä se on luettavissa niin yhteisön sisältä kuin ulkoakin. Teoksen teemat puhuttelevat nuorisoa kokonaisuutena.

Identiteettikysymys oli mielenkiintoinen, erityisesti kun sen rakentuminen koostui niin monesta aspektista teoksessa. Juuri monenlaiset hahmot toivat esiin erilaisia tarinoita, joiden kautta pystyy kuulumaan alkuperäiskansaansa. Identiteettikysymykset myös nostivat esiin valtaväestön tapaa arvottaa etnisiin vähemmistöihin kuuluvia. Identiteetti on siis osaltaan yhteisön sisäinen, mutta sillä on yhteisön ulkopuolinen aspekti. Yhteisön ulkopuolelle se voi olla ulkonäköön kiinnittynyt, mutta tällöin se voi olla virheellisesti tunnistettua. Nuorten hahmoissa voi nähdä postkolonialistista suhtautumista yhteisön sisäiseen arvottamiseen, kun puolikkailla ei enää ole väliä kansanmurhan keskellä, vaan jokainen, jolla on verenperimää, on tärkeä osa yhteisöä ja sen jatkuvuutta. Kriisin keskellä yhteisö tiivistyy ja varjelee kaikkia nuoria, jotka pystyvät tukemaan yhteisön säilyvyyttä oppimalla kieltä ja myöhemmin jatkamalla sukua.

Lähteet

Dimaline, Cherie 2017. *The Marrow Thieves* [=MT]. Manitoba. DCB.

Banerjee, Mita 2016. Ecocriticism and postcolonial studies. *Handbook of Ecocriticism and Cultural Ecology*. Toim. Hubert Zapf. De Gruyter, Inc., Boston. 194 – 207.

Fegadel, Averi R. 2023. Green Victimization of Native Americans: Uranium Mining as a Form of Toxic Colonialism and Genocide. *Critical Criminology* 22.2.2023. <https://doi.org/10.1007/s10612-022-09679-0>

Huggan, Graham & Tiffin, Helen 2007, GREEN POSTCOLONIALISM, *Interventions*, 9:1, 1-11, DOI: 10.1080/13698010601173783

Mattila, Hanna 2015. Ekologisten ja kolonisaatiokriittisten äänten kohtaamisia.

Näkökulmia luontosuhteen kuvaukseen Nils-Aslak Valkeapään runoudessa. *Kirjallisuudentutkimuksen aikakauslehti AVAIN* 15 (3), 68-85.

Reed, T. V. 2002. Toward an Environmental Justice Ecocriticism. *The Environmental Justice Reader: Politics, Poetics, and Pedagogy*. Toim. Joni Adamson, Mei Mei Evans & Rachel Stein. University of Arizona Press, 145-162.

Uzoigwe, Godfrey N. 2019. Neocolonialism Is Dead: Long Live Neocolonialism. *Journal of Global South Studies* 36 (1), University Press of Florida, 59-87.

Xausa, Chiara 2020. Decolonizing the Anthropocene: 'Slow Violence' and Indigenous Resistance in Cherie Dimaline's *The Marrow Thieves*. *Il Tolomeo*, 22(1), 87-99.

Garrard, Greg 2012. *Ecocriticism*. Second edition. London: Routledge.

Glotfelty, Cheryll and Harold Fromm (Eds). 1996. *The Ecocriticism Reader: Landmarks in Literary Ecology*. Athens and London: University of Georgia.

Mullen, Carol A. 2020. *Canadian Indigenous Literature and Art: Decolonizing Education, Culture, and Society*. Boston: BRILL.

Neuhaus, Mareike 2015. *The Decolonizing Poetics of Indigenous Literatures*. Regina, CA: University of Regina Press.

Suhr-Sytsma, Mandy 2018. *Self-Determined Stories: The Indigenous Reinvention of Young Adult Literature*. Michigan State University Press.

Woolford, Andrew 2015. *This Benevolent Experiment: Indigenous Boarding Schools, Genocide, and Redress in Canada and the United States*. Lincoln: Nebraska.

Zapf, Hubert 2016. Cultural Ecology of Literature – Literature as Cultural Ecology. *Handbook of Ecocriticism and Cultural Ecology*. Toim. Hubert Zapf, De Gruyter, Inc., Berlin/Boston.